
PRESENTACIÓ

A les portes d'una nova època del Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural

Introducció

Ara fa dinou anys, en reprendre la Institució l'activitat editorial brutalment interrompuda per la Guerra de 1936-39, adoptava per al seu Butlletí una concepció formal totalment diferent de la que havia estat pròpia d'aquesta publicació abans d'aquell trauma. Ho feia, d'una banda, per adaptar-la a l'organització formal de la Institució en tres seccions (botànica, geologia i zoologia) adoptada el 1949 i, de l'altra, perquè en aquell moment –viu encara el dictador– era una manera d'estimular la participació en l'empresa de la normalització de l'ús del català en tots els àmbits de la vida social i, en particular, com a llenguatge científic, d'un nombre més gran de persones potser no especialment motivades d'entrada.

Així, aquella «fulla franca als aficionats a les ciències naturals» del començament de segle esdevenia formalment una revista científica especialitzada subdividida en tres sèries encara més especialitzades. Potser hi pesava un cert complex d'anacronisme per un nom que ja fou discutit en els temps fundacionals, fa prop d'un segle, i per una tradició eclèctica que permetia a la Institució aplegar al seu si tant especialistes acadèmics de branques cada dia més allunyades entre elles en la seva pràctica quotidiana com simples afeccionats o col·leccionistes sense altra qualificació que la seva pròpia dèria i ex-

periència. Potser era l'èxit, llavors encara recent, d'entitats germanes més especialitzades.

Els anys transcorreguts han revelat allò que apareixia com una feblesa de la Institució –la diversitat d'especialitzacions i de qualificacions dels seus membres– com una de les seves forces i un dels seus principals atractius. En uns temps en què la preocupació per l'entorn en la seva globalitat, ensems que en les manifestacions més properes del seu deteriorament, és un fenomen que abasta capes cada cop més àmplies de la societat, la Institució és de les poques entitats que pot manifestar-se en aquest sentit, alhora amb solvència científica i amb sensibilitat social, sense fer res més que mantenir la fidelitat a una trajectòria ben aviat centenària.

Els canvis haguts en aquests anys no poden deixar de tenir repercussions en la política editorial de la Institució i, molt particularment, en el que és el seu òrgan representatiu: el Butlletí. El Butlletí és avui una revista científica en crisi a causa de la dificultat de dues indefinicions, la de qui són els destinataris de la publicació i la d'on surten els autors que nodreixen les seves pàgines. A la pràctica, ha esdevingut la manera de mantenir els intercanvis amb les publicacions més o menys periòdiques que enriqueixen la biblioteca de la Institució. El «mercat» potencial del Butlletí es limita als membres (en-

torn d'un miler) i poc més de dues-centes biblioteques, en ben poques de les quals deu ser gaire consultat. Aquesta limitació s'accentua encara més pel fet que allò que era «especialització», el 1949 (i potser encara el 1974), sigui ara tan obsolet com l'antiga unitat de tractament de fauna, flora i gea, de manera que resulta poc atractiu per a la majoria d'especialistes en algun camp de la botànica, la geologia o la zoologia publicar en una revista d'abast tan general els seus treballs científics. Això fa que cada cop resulti més difícil completar volums d'alguna de les seccions, singularment de la de geologia.

Per tot això, el Consell Directiu de la Institució Catalana d'Història Natural va creure que calia reorientar la seva publicació més representativa en un sentit que li fes recuperar, degudament actualitzades, algunes de les seves característiques més positives d'etapes anteriors, sense abandonar les adquisicions més reeixides de l'etapa dels darrers lustres i incorporant-hi també una part d'allò que ha donat a la Institució Catalana d'Història Natural la projecció social de què ara gaudeix: la seva capacitat d'aplegar en uns objectius comuns, relacionats amb la gestió del patrimoni natural, especialistes de branques molt variades de la ciència i de la tècnica (del saber i del saber fer) i de transmetre això a la resta de la societat dels Països Catalans.

El nou Butlletí

Partint del fet ineludible de quin és el públic **real** del Butlletí i que només pot ampliar-se (sempre moderadament) pel camí de fer una oferta innovadora que no hagi de competir amb publicacions més consolidades i generalment més especialitzades (i escrites en llengües de més ampli abast que el català), el Consell Directiu ha considerat que hom disposava de tres elements de referèn-

cia en els quals inspirar-se: el Butlletí històric de la primera i la segona sèrie (1901-1936), el Butlletí d'aquests darrers dinou anys i el Llibre Blanc. Pot semblar estrany que es parli d'una publicació de les característiques del Llibre Blanc com a model d'un Butlletí, però cal no oblidar que és precisament la publicació més representativa del valor més preuat de la Institució en aquest moment, tant entre els seus membres com entre els que no ho són i la coneixen: la seva capacitat de convocatòria en un objectiu comú –la situació i les perspectives de la gestió del patrimoni natural als Països Catalans– per a persones de formacions i maneres de pensar molt diferents. El Llibre Blanc és precisament el balanç i el testimoni de la situació i les perspectives del patrimoni natural dels Països Catalans en dos moments donats; d'alguna manera el Butlletí podria ser un seguiment periòdic d'aquesta situació i d'aquestes perspectives.

Tanmateix –i en el benentès que aquest seguiment hauria de ser fet amb tot el rigor científic amb el qual han estat fetes les dues edicions (1976 i 1988) del Llibre Blanc–, el Butlletí hauria de recollir també els articles més «acadèmics», tal com ho ha fet en aquests darrers anys i, fins i tot, atreure'n de nous d'alguns camps que, per no estar estrictament integrats en el que comunament s'entén per botànica, geologia i zoologia, no hi han vingut (ni, en molts casos, tenen cap òrgan adequat a casa nostra).

En poques paraules, el nou Butlletí hauria de ser l'òrgan de comunicació i d'expressió de la Institució, i la plataforma de difusió dels coneixements relatius al patrimoni natural, a la seva gestió i a la conservació dels seus elements més amenaçats. En primer lloc, en l'àmbit dels Països Catalans i, secundàriament, en el dels estats espanyols i francès, en el d'Europa i en el de tota la Biosfera.

El nou Butlletí s'organitzarà bàsicament en sis seccions:

La primera, «**Lletres de batalla**», anirà destinada a recollir, d'una banda, articles d'opinió (entre ells el que hauria de constituir en cada número el que en podríem anomenar «editorial» a càrrec del Consell de Redacció) i de l'altra, aportacions teòriques, assaigs i articles de revisió d'un tema sectorial concret.

La segona, «**Ofici de Naturalista**», anirà destinada a recollir articles de caire metodològic, descripcions de tècniques o instrumental, informes tècnics i treballs semblants.

La tercera, «**Gea, Flora et Fauna**», anirà destinada a recollir articles d'inventari del patrimoni natural en tots els seus aspectes. Hi tindran cabuda tant articles o notes faunístics, florístics, paleontològics, etc., com estudis descriptius de vegetació, catàlegs i altres treballs similars. La majoria dels articles que ara es publiquen a les tres sèries del Butlletí tindrien cabuda en aquesta secció.

La quarta, «**Sistemes i processos**», anirà destinada, com indica el seu títol, a recollir articles referents als aspectes funcionals dels sistemes naturals a qualsevol escala d'espai i de temps, incloent-hi els aspectes evolutius.

La cinquena, «**S.O.S., S.O.S.**», anirà destinada a recollir articles i notes sobre espècies o sistemes amenaçats o en perill. Com tothom sap, les lletres S.O.S., en el seu origen, eren una abreviació de la frase anglesa «save our souls» (salveu les nostres ànimes). El nostre duplicat S.O.S. podria aplicar-se a la salvació de les nostres espècies i dels nostres sistemes naturals.

Finalment la sisena, «**Regiment de la cosa natural**», anirà destinada a recollir articles que facin referència a la gestió del patrimoni natural en tots els seus aspectes.

Algunes d'aquestes seccions poden acollir en forma de «Notes breus» aportacions o novetats de la flora, fauna, o informacions d'actualitat, especialment interessants o notables referents als Països Catalans.

Aquestes sis seccions s'han d'entendre més com una manera d'organitzar els materials aplegats en un període determinat que en el de seccions fixes que cal omplir costi el que costi. Només la primera, encara que sigui representada només per l'article «editorial» serà present en totes les aparicions del Butlletí. Cada una de les seccions de cada número del Butlletí anirà precedida d'una mena de presentació o introducció dels articles que la integren a càrrec de la Redacció. Les possibles ressenyes de llibres aniran a la secció que els correspongui pel seu tema i hauran de tenir un caràcter prou crític i informatiu. L'obituari, i altres notes informatives, aniran també associats a la secció que els escaigui, si bé les necrològiques de personalitats més rellevants es reconduiran a «**Lletres de batalla**».

Aquest plantejament recull íntegrament el contingut actual del Butlletí i l'enriqueix amb aportacions noves que el transformen en una revista de la qual no coneixem cap equivalent, si més no, actualment a casa nostra, però que, al nostre entendre, satisfà una necessitat de comunicació sentida per molt professionals de la gestió de la natura que actualment han de publicar en revistes d'especialitzacions molt allunyades entre elles. Simplifica la gestió de l'edició i dels intercanvis en reconduir les tres sèries actualment existents en una de sola, gestió que encara es podria veure simplificada –i alhora abaratir els costos– si es podia reeixir en el fet que un nombre significatiu d'autors lliuressin les seves aportacions en base informàtica.

La renovació de l'organització del contingut del Butlletí passarà també per una nova

presentació formal, amb una nova maqueta dissenyada per Loni Geest i Tone Hoverstad. També es renova la composició i el funcionament del Consell de Redacció, a tots els antics components del qual i molt especialment a Joandomènec Ros, que al llarg de

quinze anys ha assegurat, en condicions sempre difícils, l'aparició més o menys regular del Butlletí i de totes les altres publicacions de la Institució, cal retre homenatge de gratitud per la tasca desenvolupada.